

Ametiühendusline tuufiri

Ilmub 10 korda aastas.

Toimetuse ning talituse aadress: Viru tän. 16, krt. 2, Tallinnas.
Wastuwõtmine igal lestinädalal ja reedel tella 6—7 õhtul.

Nr. 4

August-September 1923. a.

Nr. 4

Wana wiin uues astjas.

(Paar märkust praeguse walit-
juse moodustamisest ja tema
töökawast.)

Praegune ühistondlik ford, toenedes era-
omandusele ning arendades majanduselu kapi-
talistliku eksploateerimise, palga-tööjõu wälja-
turnamise alusel, on juba loomult sarnane, et
temas ütki walitsus töölistklassi täielikult ra-
huldada ei suuda. Ssegi koalitsiooni walit-
suse sotsialistidest ministrite osawõtuga — olgu
ta wõi sotsialistide enamusega — ei saa anda
töölisele täit rahuldust, kuna tööline ikkagi
eksploateeritawaks jääb ning klassitulu-
de pä-
rast peetawas wõitluses nõrgema poole osaga
peab leppima. Juba kapitalistliku korra üles-
ehitus, tema pärisolu on sarnane, et siin kõik
töölisklassi kahjuks kujuneb.

Sellest järgneb iseandast mõistetawalt, et
kui meie ütskõik misjaguse kodanlike riigiwa-
lit-
suse poliitika töölisklassi waatepunktilt ar-
wustamisele wõtame, meie siin mitte absoluutse
mõõdupuuga hindamist ei saa toimetada, waid
ainult wõrdlewast „heaft“ ja wõrdlewast „hal-
wast“ juttu wõime teha. Üldiselt jääb kodan-
like ühistonnas iga walit-
suse poliitika töölis-
waenuliseks; aga ta wõib siiski töölisklassile
ford wastuwõetawam, ford huffamõistetawam
olla.

Ka Geestis ei ole töölistel põhjust ühestki
walit-
susest, mis senini nähtud, iseäranis wai-
mustatud olla. Ssegi Wutawa Rogu aegsest
koalitsiooni walit-
susest mitte. Sellest wõtsid
küll sotsialistid osa ning wõtsid seal mõningat
mõju awalbada, kuid o m a poliitikat ei saa-
nud nad seal ometi ajada, waid pidid töötama
üldise kokkuleppe alusel, millest kodanlike mi-
nistrid liiatigi kergel käel üle kippusid astuma.

Wutawa Rogu wolituste wiimastest kuu-
dest alates kuni siiaajani on kõik walit-
sused Geestis ilma erandita puht-kodanlike olnud.

Nimetatud tösiolu määras ka nende wahetorra
tööstere pere wastu — ja see wahetord on ikka
teraw olud, täis wastastikust umbusaldust
ning sallimatust. Walitsus on kõigile jõuka-
tele lihtidele — iseäranis aga põllumeestele ja
töösturitele — wastutulelik püüdnud olla,
mitte kunagi aga palgatöölisele, kullugu need
kehali wõi waimlike töö tegijate hulka. Pal-
tu näitets on püütud wõimalikult madalal
hoida, sealsamas aga anti põllumeestele wõi-
malus toiduainete hindu wäljawahe abil kõrge-
male kui kunagi enne kumida. Tööstuse pro-
letariaadi kaitset ei astuta mingisuguseid sam-
me, küll aga pannatse wabrikantide huwides
raseid kaitsetolle matsma, mis siseturul üldise
hinnatõusuga iga waesemehe taskut rabab.

Wõrdlemisi oli Wutawa Rogu aegse kui ka
jelle eel käinud koalitsiooni walit-
suse poliitika (ajul, mil sotsialistid walit-
susest osa wõtsid) ometi töölisklassile mitmeti wastuwõetawam,
kui pärastiste puhtkodanlike walit-
suste oma. Noil ajal organiseeriti töökaitset (pärast on
seda ainult lõhutud), aeti kindlat palga regu-
leerimise poliitikat ja wõideldi elukalliduse
wastu, kuigi küll olud tol korral nüüdisaja
oludest palju raskemad olid. Weel 1919. a.
oli palga kesttasa turuhindadega peaaegu loo-
mulikus wahetorras. 1920. a. sügisest hakkas
kiire tagurpidimine, mis siitsaadik edasi kes-
tab. Palgatõus ei wääri ligilähedaltki turu-
hindade tõusule. Wutawatu wäljawahe, kunst-
likud kaitsetollid (eht onupoja tollid!) ja üle-
kohune maksupoliitika on proletariaadi ela-
miswõimaluse otsekui kotsijuu kinni nõõrinud.

Ja nii ahwardab see weel kaua kesta. Sga-
tahes ei saa Geesti tööliskond praeguselt (uult)
wabariigi walit-
susest mitte miskit asjalikku enda sei-
sukorra tõstmiseks loota. Selleks on herra
Pätsi walit-
suse isiklik kokkusead (äri- ning pan-
gaherradest portseuille kandjatega), kui ka selle
seljatagune (aktiameeste mõjumõimust kantud
ning suurkapitaali häälekandjatest toetatud)
liig tuntud, liig nähtud igale proletaarlasele.

Kodanline walitsus on töölisklassile seda kardetawam, mida lähemal herrad ministrid oma isiklike huwide poolest ettevõtjate üldhuvidele seisawad. Siinates herra Konstantin Pätsi walitjust nimetatud waateloht, peame tunnustama, et mitte üksti teine walitsus nii wõrd kodumaiste töusikute ning kapitaalimeeste hõlma küljes ei ripu, kui just see walitsus. Ta kujutab otse kwintessentji meie modernist töusiklusest, olles seotud mitme suurpanga, suuräri ning suurwaraga. Et aga meie kapitaalimeeste ringkond alles waranduste kokkuajamise järgus wiibib ning juba tulewiku kindlustamise otstarbel hoopis profiidiinäljajam peab olema, kui areneuid tööstusmaade kapitaal, siis on arusaadaw, et see ringkond Eesti töölisele jedagi elatistasa kätte ei taha anda, mis muude maade töölistel ammu käes. Sellepärast mõistame ka väga hästi, miks just töö- ja hoolkande ministereium sarnase juurekaaluga isanda kätte anti, kui on seda herra Amberg.

Lugejad mäletawad weel väga hästi, et praeguse walitjuse ilmalejündimise protsessi terwelt seitse nädalat kestis. Kui aga arwesse wõtta, et kodanlike herrade juures põhimõtted mitte just väga palju ei kaalu, siis peame küll uskuma, et uendel seitsemendalistel lehmakauplemistel omajasu motiivid seda rohkem kaalusid.

Ja tõesti: läbirääkimiste testel tuli ette mitu momenti, mil kokkulepe ainult ijitute küsimuse pärast katteda ähwardas. Walitjuse kokkuleade kawasse ja tööpilaani (p. 5) oli küll põhimõtte wastu wõetud, et need, kelle läbi teostatatse walitjemise wõimu, ei wõi äriliste ettevõtete juhtimisest ja asutamisest osa wõtta, kuid tegelikult toodi ikkagi suurpankade ning juuräride juhtiwad jõud platsi. Tähendab: kogu too pikk paigaltanumumine mitmewerstatiste arupidamisestega, lahkimineku ähwardustega ning kiwi näitamisega hõlma alt oli ainult sellest tingitud, et osawõtjate suure isutõttu raste oli üsikutele rühmitustele ligiasumist nii küllastawalt serweerida, kui taheti.

Muu seas tuli just popside küsimuses werine omajasu kaitsemise ilmsiks. Tõberakond, kes walimiste haledasti lüüa jai, tahtis endale külla wäikemeeste tagawarast juba aegjasti hääletajate reserwi looma hakata. Ei tõstetud mitte eluaseme küsimust jelle täies ulatuses üles, nii et see ka endiste mõisatöölise kohta ja üldse kõigi peawarjuta inimeste kohta oleks käinud, waid eraldati juurest küsimusest ainult üks osake (popside küsimus kõige kitsamas mõttes) wälja ning anti sellega põllumeestele lahing.

Wiimased — see täh. kogupõllumehed —

olid ka küllalt naiwid enast libedale wedada lastma. Nad seadid sõrad ning sarwed wastu, põhimõtte järele: mis minu, see on ja jääb minule ja poppi oma peab ka minu omaks saama. Esi- nedes eraomanduse kaitsejana, ei wõtnud nad ometi eraomanduse instituuti üldiselt kaitse alla, waid ainult taluomaniku eraomanduse. Poppi eraomandust eitawid nad kõige kategoorilisemalt. Wiimats lepiti ometi kokku. Nimelt nii, et pops teatud aja jooksul oma wahekorra peremehega wabatahtlikult peab korraldama. Ei sünni seda mitte, siis jätab kokkulepe kümne- jalguseid wõimalusi poppi minema kihatada; weel enam: kokkuleppe kohaselt on pops mitmetel puhkudel otse kohustatud oma urtsikut talu- niku maalt ära koristama. Tagajärg: kõik on rahuldatud — talumehed pääsivad talude puu- tumatuse ja wõtawad ka poppi maaweere enda- le, tõberakondlased aga omandasid poppsuukide kaitsejate kuulsuse. Jääb sellega.

Kui wõrd walitjuse moodustajad iga piisematki asja, mis tööliskonna huwides algata- tud, kartsid, seda näitab nende seijupait jotsiaaldemokr. wastu. Sotsiaaldemokraadid and- sid, niisama nagu kodanlijed rühmadki, riigi- wanema kandidaadile hr. Pätsile oma tööka- wa, rõhutada selles eraldi töölise kiinita- miste, elufalliduse ja forterikriisi wastu wõit- lemiste, maksuüsteemi õiglasemaks ning tulu- kamaks muutmist, sõjawäeliste wäljaminekute wähenamist ja muud selle sarnast. Üldiselt oli jotsiaaldemokraatide kawa väga mõõdukalt ning asjalikult kokku seotud. Mis tegi aga hr. Koust. Päts? Ta ei pidanud tarwilikuks jotsiaaldemokraatide esitajaid järgnewatele läbi- rääkimistelegi lutsuda.

Pärast jeda ei ole muudugi inestada, et walit- suse töötawa, mis terwelt 30 punktist koos sei- jab, jotsiaalküsimustest sõnagi ei lausu. Herrariigivanem tundis hiljem wist isegi, et ikka pi- sut piinlik on sarnase töökawaga esineda, mil- les rohkesti pool kõigist riigielanikkudest läie- likult uuustatud; ja ta ruttas oma deklaratsi- oonis seletama: „Mitte waenulikkus ja kartus jotsiaalsete uuenduste wastu ei ole selle põhju- jels. Parema mõni enneaegne ja jõule mitte- wastaw, kuigi meeldiw uuendus ootama jätta, kui riigi majanduslist tasajala ähwardada.“

Herra riigivanem kõneleb Eesti töölisklas- sile just sama keelt, millega pööras semstwo esitajate poole kord hallil ajal Wene keiser: „Jätke tühjad unistused!“ Kõik jääb endiselt — wäljawedu, maksude korraldus, tollipoliiti- ka, töölise ning ametnikkude kaitsetus. Herrariigivanema arwates on wist isegi forterikriisi wastu wõitlemine riigi majandusaluste äh-

wardamine, sest walitsuse töökawas räägitakse torterihäda kõrvaldamiseks ainult hüpotekspankade pantkirj. liikumapanemise ja maksu üüriseaduse rewideerimisele võtmisele wabale kokkuleppele ülemineumise sihis. Mujal maailmas (Inglis-, Prantsus-, Soomemaa) ehitab riik ise elumaju ja toetab kogufondi ning ehitajate ühifusi; meile see ei passi. Meie jaoks oleks see asjata unistus.

Sarnasena esineb meile see suurtöusikute walitsus. Wana wiin uues astjas. Tööliskond on kaotanud usu ja ei looda selt walitsuselt enda seisukorra parandamist. Talle jääb waid üle walmistada uute walimiste wastu, uute wõitluste wastu. Organiseerime, kogume klassiteadmust, hoiaime ühte ning oleme walwel.

R. Aft.

Tööliliste kaitse.

Wiendal töökonwertsil — Genfis, oktoobrikuu teisel poolel — tulemad töökaitse küsimused arutamise alla. Sellepärast on tähtis ka siin seda küsimust puudutada.

Tööliliste seadusline kaitse tugeneb seaduste peal, mis kujukil maal selleks maksma on pandud. Need seadused, olgugi, et nende lähtekoht igas riigis enam-wähem ühesugune on, ei ole siiski ühesugused, ega ole ka seaduste täitmise järewalwhe kaugeksti ühesugune. — Nende seaduste üldine nimetus on: tööliliste kaitseadused, töökaitseadused, jotsiaaladused jne.

Tööliliste seadusliku kaitse on pikk ja kurb ajalugu: Tööliliste seadusline kaitse ei ole mitte „taewa armulik kingitus“, ega pole ta walitsejate tarkuse heatahtlik wili, waid algusest peale kannab ta tööliliste eneste ränga wõitluse higi ja were pitjatit. Kui kellegi abist ja heast tahtmisest siin juttu wõib olla, siis tuleb siin neid inimesejõbralikka tarwu mehi meeles pidada, kes ikka ja igal ajal inimkonna ja ühiskonna hea käekäigu arenemise wõimalustele teed on rajada püüdnud, kes selgema pilguga ühiskonna pahesid on ära tunnud ja nende hädaohtu ka awalikult teistele on näidanud ning parandust nõudnud.

Suurtööstuse tekkimine ja esialgne arenemine tõi waated kaasa, mis töölilisi awaliku, seadusliku kaitse mõttes täitsa nende eneste hooleks jätma õpetas. Sjegi see nõrk kaitse, mis tesfaeg, tsunftiaeg oli hädatarmilikuna ellu kutsunud, heideti üle parda. Nagu lillekesed wäljal ja kalad meres, nõnda pidid ka töölilised ilma igasuguse seadusliku kaitseta „kõige paremini“ elada ja edeneda wõima....

Häda ja wiletjus, mis rahwa laiade kihtide jaatus oli, tunnustati looduse, jaatuse, Jumala tahtmiseks, kuna selle wastu wõitlemist „wääramata looduse seaduste“ wastu sihituks ja sellepärast inimkonnale kahjulikuks tunnustati. „Wabadus“, „jõudude takistamata waba wõitlus“ jäid lõõksuadeks, kelle peale toetades mingisugusest tööliliste kaitsest midagi kuulda ei tahtetud. Seda põhjendati isegi teadusega, milleks näit. Inglise waimuliku Thomas Robert Malthus'e õpetust pidama hakati, sest et see kurnajate-ettewõtjate meeli hästi rahuldas. — Malthus õpetus nimelt, et wiletjus olla ühiskonna loomulik nähtus ja tulla sellest, et toiduainete nõutamise ja soetamise wõimalus vähem olla, kui rahwa juurekaswamine. Ja see olla looduse wääramata tahtmine! Inimesi süüdistada rohkem juure, kui et loodus neile kõigile „lauda katta“ suudaks... Toiduainete soetamise wõimalus kaswada nimelt aritmeetilise tõusu redelil, näit.: 1, 2, 3, 4, 5 jne., kuna inimeste juurekasw geometriliselt suureneda, nimelt nagu: 1, 2, 4, 8, 16, 32 jne. Mida kaugeemale edasi, seda juuremaks pidi toiduainete puudus — nälga ja wiletust — kaswama. Nälga, surm, pidi looduse poolt tarwitusele wõetud abinõu olema, et tajakaalu inimeste ja toiduainete hulga wahel wõimalikult jalule seada. Selle wahendiga pidi loodus inimeste seast ülearuheid ja elule vähem wäärilisi isikuid ära koristama, nii et elule kõlbulikumat lahendamalt wõiksid elada... See olla küll wali, aga ometi hea ja õiglane, loomulik ja paratamata „seadus“. Waestel tulla oma olukorraga leppida, sest jaatuse tahtmine olla kord niisugune. Tööstuse edenemisele ei tohtida (töölilisi kaitstes) takistusi teha, sest et see wiletust ja nälga weel enam kaswatada...

Sel kombel „teadusega“ warustatult lauges kapitaal mõõdalainud aastasaja algul otse uagu näljane metsloom inimese kurnamise peale.

Kõigepealt oli laste töö, mida kapitaal odawuse tõttu rakkesse paui. Laste kurnamises ei tunnustatud mingit piiri. Prof. Geinr. Hertner jutustab oma raamatus „Die Arbeiterfrage“ järgmise loo: „Inglismaal ei hoolitud sellest enam põrmugi, et töölised inimesed olid ja mitte masinaks muutada ei wõinud, mis ööb-päewad wahetpidamata wõiwad liikuda... Ülemkoja poolt nimetatud uurimiskomisjon küsis ühelt arstilt, kas 16-, 17-, 18-, jah, kas 23-tunniline tööaeg noortele töölilistele terwislikelt kahjulik olla. Arst wastas: „Ei!“ — Küsiti edasi: „Kui Teie arvate, et 23-tunniline tööaeg lapsele kahjulik ei ole, mida arvate Teie siis 24-tunnilisest tööajast?“ Arst wastas: „Alla 24 tunni ei

mõdi mina mingit piiri kahjulikuks nimetada. Minu tähelepanefud on mind nendest üldisest arvamisest loobuma sundinud, et see ehk teine tööaeg kahjulik oleks."

Ääretuma viletsuse ja häda jälgimine, mis sellega kaasas käis, wiiks meid siin kohal kaugemale, kui piiratud ruum lubab. Olgu sellest küllalt, kui me ütleme, et tööliste kurvanimine — juba nelja-aastaste laste furnamisega alates — nõnda kaugemale läks, et wiimaks aruamata mehed selles kogu rahwa hukkuminekut nägema ja selle eest hoiatama hakkasid... Tegemöödda ja wifalt edenens wõitlus selle wastu. Nagu Wenemaal alles kymmekonna aasta eest inimest eluaks ajaks sunnibööle ja Siberisse mõisteteti, kes tööliste huwide eest wälja astuda julgesid, nõnda, kui mitte weel halvemini käis ka Inglise (ja teiste maade) tööliste käsi, kes oma klassi kasude eest tegutseda julgesid.

(Kui meie siin minewikust kõneleme, siis ainult sellepärast, et näidata, misjuga olud tööliste seaduslikku kaitset alguses nõudma jundisid. Et praegu olud, olugi et seadusliku kaitse algus juba tehtud on, tööliste sellest hoolimata seda, oma nõudmist unustada, ega hoolitusesse jätta ei mõdi, on iseenejst mõistetaw ja ei tarwitse siin eriti rõhutamist.)

Praegusel ajal on teatavad tööliste kaitse seadused juba igal pool maksmas, vähemalt n. n. tööstuse mail. Need on niihästi oma ulatavuse, kui ka eesmärkide poolest väga mitmet laadi ja enam ehk vähem puudulikud. Niihästi eri-maade tööstuse iselaad, tööliklassi nõudmise jõud ja mitmesugused muud asjaolud on töökaitse seadustele oma eri-iseloomu andnud, nii et nad mitmeti üksteisest väga lahku lähewad, olugi, et üleüldine siht igal pool üks ja seefama on. Sellepärast on juba aastakümnete eest katseid tegema hakatud, et tööliste seaduslikku kaitset rahwuswaheliselt ühejuga shtjoonte järel korraldada, ja neid seadusi vähemalt põhipunktides ühejuga alusele seada. Aga juuri, läbilööwaid tagajärgi ei ole seni weel kätte saadud. Tuli leppida sellega, mis ühejuga nõupidamised kaudsel teel on awaldanud. Ja selles suhtes ei tarwitse salata, et ühised nõupidamised mõndagi ühise sihi poole on juhtunud. Aga — asja tähtsus sunnib kaugemale rühtima.

Niikuid on Rahwaste Liidu juure asutatud Rahwuswaheline Töö Organisatsioon oma alalise Töö Toimkonna kaudu selle küsimuse esirindatõstnud, nii et eelolew Töö konwerts eriti selle küsimuse harutamiseks kottu tuleb.

Töö toimkond pööras kõikide walituste poole küsimistega, mis tööliste kaitse ühtkuid külgi walgustama peawad. Nende

wastuste ja seletuste põhjal, mis liige-riikide walitused mainitud küsimiste peale on andnud, seab Töö Toimkond konwertsile aruande teokku, mis iga maa tööliste kaitse seifukorraft wõrdlewa ülewaate annab. Selle materjaali põhjal on Töö Toimkonna al mõimalik eri-küsimusi wälja toorida ja konwertsile näidata, misjuga kaitsewiisid ja määrused tegelikult paremaid tagajärgi on andnud, kuidas neid weel ehk parandada mõiks, ja misjuga sugul kujul need rahwuswaheliselt maksma panma soowitawad oleksid. On ju loomulik, et siin ja seal, nii ehk teisiti teatawaid tagajärgi on saawutatud. Näid parematega täiendades mõib weel paremaid tagajärgi kätte saada. Ja see peab sihtis olema.

Töö Toimkond teab väga hästi, et mitte terge ei ole, seadusi rahwuswaheliselt maksma panma, eriti siin, kus tähtsamatel tööstusriikidel oma eri-seadused juba läbi wiidud, ning et need ka juba sedawõrd sisse juurdunud on, et neid sugugi terge muuta ei ole, liati kui tagajärgedega rahul ollakse.

Aga Töö Toimkond oletab, et ometi ka asju ning kogemusi olema peab, mis sedawõrd üleüldised ja head on, et neid rahwuswahelises mõttes soowitada tuleks. Juba seegi on väga tähtis et kõigi maade asjamehed rahwuswahelisel konwertsil üleüldise põhiküsimuse suhtes mõtteid wahetada ja üksteist wastakute nende kogemuste- ja sihtidega wõiwad tutvustada, mis nende aratundes tähtsad on ja mida nad ka teistele arwawad soowitada wõiwat. Asjast huwitatud mehed wõiwad siin üksteiselt palju õppida. — Erilist rõhku paneb aga Töö Toimkond järgmise peale.

Peale maailma sõda on tööliste kaitse seaduste andmine paremale alusele jõudnud; mitte ainult, et tööliste kaitse wastafed suur-riigid ühejuga puruks on warisenud ja et seal nüüd teised waated mõjule on pääsenud, on hulk uusi riikisid ellu tõusnud, nii et terve rida allasurutud rahwaid oma elu riikliselt nüüd ise korraldada wõiwad. Ei ole liialdus ütelda, et need uued maad, kus tööliste seaduslik kaitse seni suurte takistuste küljes kinni seifis, nüüd vähemalt nende järele jõuda peawad püüdma, kes selles suhtes juba kaugemale on jõudnud. Siin peab siis aga ka kahtlemata huwi olema, sellega tuttawaks saada, mis teistes riikides juba teoks on tehtud ja mis ühes ehk teises riigis heaks on tunnustatud. Konwertsil harutatakse ühtkuid küsimused põhjalikult läbi, wõrdlemine ja arwustamine leiab ruumi. Otsused, mille juure konwerts wiimaks peatama jääb, tohiks läbikaalumise wälja nimetanda. Autel riikidel on see suureks kasuks, kõige sellega tuttawaks saada. Neil on mõimalik oma seadusi siin ülesseatuda põhimõtete peale rajada ja neile — ilma omapoolsete ku-

wolutsiooni uue walimise seaduse ja sellega ühes naiste walimise õiguse saavad. Sellest ajast peale on Soome naised alalistel maa-päewa tööst suurel armul osa wõtta wõinud ja sotsiaalses naisliikumises väga tegevad olnud. Wiimasel wiiel aastal on poliitilised olud seda liikumist küll palju nõrgestanud (igasugune poliitiline ja ametiühendusline tegevus oli keelatud), aga aegamööda algawad wanad organisatsioonid jälle oma tegevust. Ilmuwad ka lehte naistööliste liikumise alal, üks kommunistiline ja teine sotsiaaldemokraatiline.

Raabrik lätlastel on ka naiste organiseerimisega algust teinud, kaebawad aga, et töö naiste seas raske, naised wähe arenenud ja saawad umbes 50% meestööliste palgast. Poliitilised õigused on küll olemas, kuid halwa walimise seaduse tõttu, milles lubatakse ülesseatud kandidaate nimekirjast maha kustutada ja footu uusi asemel kirjutada, naiste töö seadusandliskes minimaalne. Wiimastel walimistel, nagu nende edustaja jutustab, on mahakriitutamise õigust iseenamisi ohtralt naiskandidaatide kohta tarwitatud, mille tõttu ka ühtegi naist parlamenti ei pääsenud, kuna esimeses 6—7 naist oli. Neil ilmus ka üks naistööliste leht.

Katoliiku maades, nagu Poolas ja Belgias, peawad naised poliitiliste õiguste eest wõideldes ka veel klerikalismusega wõitlema. Teatavasti on naisterahwad oma wähearenemise tõttu ka kõige suuremad kirikluse toetajad. Belgias on sotsiaaldemokraatiline erakond wiimasel kongressil otsustanud esialgu naistele mitte walimise õigust nõuda, aga enne naiste seas kihutustööd teha. Kui selle üle imestust avaldati, siis seletas nende edustaja, et Belgias kõik kätte wõidetud õigused töölistelt kaduma läheks, kui klerikalismuse wõidakse ja et naiste walimise õigus praegust Belgias klerikalismuse wõidule aitaks.

Üldiselt näitawad erimaade aruanded, et wanad wabameelsed ja demokraatlikud maad, nagu Inglise, Helweetia ja Belgia naisõiguste küsimuses weel õige maha on jäänud, kuna aga revolutsiooni üle elanud maades ja uuesti sündinud riikides igal pool naistel poliitiline üheõiglusus käes on ja et selle tagajärjed kuhsagil iseenamisi taqurlust pufki pole aidanud.

Teise päewakorra punkti all, naiste ülesanded sotsiaalses töölises liikumises, käsitati 1) naiste walimisõigust, 2) emade ja laste kaitset, 3) rahwaate maksmapanemist kaswatuses, 4) üldise naispäewa pidamist, 5) organiseerimise küsimust.

Sotsiaalistid tööd töölisnaiste keskel peeti konverentsil nii iseenest mõistetawaks ja tarwiliseks, et kui keegi edustajatest selle küsimuse ülesööstis, kas maksab üldse eraldi naiste

keskel tööd teha, siis see küsimus kohe suure enamusega likwideeriti.

Naiste walimisõigus mingisuguseid waidlusi ei tekitanud, waid tunnustati tingimata tarwilikuks ja wõeti järgmine resolutsioon wastu:

„Majandusline kriis, mille all praegu kõik kultuurriigid kannatavad, mille tagajärg kurnatud klasside tööta olek ja wiletsus, mille tõttu tarwidus naistööjõu järele kiiresti on kaswanud, tarwitab mõlemi sugupoole organiseeritud tööliste täit jõudu, et neid sotsiaalseid uuendusi läbi wiia, mida tingimata klassiwõitluse tagajärjeriiklik arenemiseks tarwis läheb.

Naisterahwad ei wõi aga oma peale pandud ülesannet niikaua kaita, kui neil aktiivne ja passiivne walimise õigus puudub. Sellepärast peab sotsiaaldemokraatiline partei neis mais, kus naistel poliitilised õigused puuduwad oma ülesandeks tegema, wõitluse naiste poliitilise üheõiglususe eest.“

Ka emade ja laste kaitse küsimuses oldi ühel meelel ja wõeti järgmine ettepanek wastu:

„Konverents seisab waate kohal, et peale selle hirmu häwitamise, mis wiimase kümne aasta jookkul inimese elu ja terwise kallal toimne on pandud, terve sugupõlwe kaswatus üks tähtsamatest küsimustest terwes ilmas on. Selle põhjal kutsub konverents naissektisimechi üles kõigest jõust järgmiste põhimõtete läbiwiimisele, seadusandliskes teel, üskitutes maades ajuda:

1. Naistöölistele sarnaste töötingimiste loomine, mis wõimaldaks terwete laste ilmale toomise.

2. Raskejalgsete ja emade toetust nõuda kuus (6) nädalit enne ja kahetä (8) nädalit peale sünnitust.

3. Sünnituse korral maksuta arsti ja ämmaemanda abi saamine, samuti ka maksuta rawitsemine haigemajas, ehk kodus.

4. Lastele kehaliselt ja kõbliselt terwete elamistingimiste nõutamine organiseeritud abi kaudu, s. t. waeste ja kehwaude laste, walaliste ja wigaste naiste kodude ajutamine, laste kinnitus, riiklikud laste abirahad, ehk muul kujul antud materjalne abi.

5. Wäikelaste ja koolilaste emadele maksuta arstiline abi ja järelewalwus, laste söime-de, kodude, puhkekodude ja nõrkadele lastele kodude ajutamine.

6. Wäljaspool abielu sündinud laste üheõiglusus abielus sündinud lastega.

7. Laste tööd ärakeelamine wähemalt kui 14 aastani. Maaeliste mees- kui naistööliste kaitse ja neile edasiharimise wõimaldamine. Seltsimuu ülewalpool ettetoodud nõudmistest

läbiwiimiseks näeb komverents Washingtoni otsustes ja kutsub kõiki sellimehi üles nende otsuste läbiwiimiseks seadusandlistes asutustes omal maal kaaja mõjuda.

Kolmandama punkti, rahuaate maksmapanemise kohta kasvatuse, mõeti komisjonis väljatöötatud ettepanek ühel meel el vastu:

„Komverents kutsub terve ilma naasi üles oma töö läbi jotsialistilise ilmakorra loomisele ja rahu kindlustamisele kaaja mõjuda.“

Minewiku sõjaliste siindmuiste waimustatud kirjeldamiste, oma walitsejate ülistamise ja läinud sõjaliste saawutustega liialdamise läbi, püüdis kool siinamaani takistada lastes rahuaate ja inimkonna solidariteedi mõtte kasvatamist. Kool püüdis kõigiti lastesse istutada oma rahwuse üleolekut ja waenu teiste rahwuste vastu. Kodanline ajakirjandus jatab täiskaswanute juures koolis jissekaswatud waenu küllwamist teiste rahwuste vastu. Sellepärast peab jotsialistiliste naiste peaulesanne olema selleks kaaja mõjuda, et igasugune sõja ülistamine koolis ja noorsoo kirjanduses, samuti ka soldati ja sõjamängud lastekaswatuses kaotud saaksid.

Meie lapsed peawad täiskaswanutena toore jõu tarwitamise peale halwaksapanewalt waatama, teades, et rahwaste ja inimkonna tõus ainult rahulisel teel võimalik on.

Kaswatuslike mõju läbi omas perekonnas ja ergutawa kaastöö kaudu noorsoo organisatsioonides, wõiwad töölisnaised noorsugu sõjahädasõu eest kaitsta aidata. Sellele äratundmisele jõudes terwitab komverents rahwuswahelise naistööliste ühise poolt ette pandud otsust Haagi kongressil 1922, milles oma eesmärgi saawutamiseks soowitatakse luua naiste, noorsoo ja õpetajate ühendust, selle kaudu koguda töölisnaasi ühisele tööle ametiühisuste jotsialistiliste erakondade ja tarwitajate ühiseusega, et ühise frondina wõidelda rahwaste rahu, lepituse, wabaduse ja õiguse eest, ning sõja kolebuste vastu terwes ilmas.

Neljas küsimus, üldise naispäewa pidamine, kiideti põhimõtteliselt heaks, kuid leiti, et praktiline läbiwiimine ühel ja sellamal päewal kõgis maades wõimatu on, sellepärast otjustati wabadus jätta naispäewa määramisele eri maades, kuus kusaqil see kõige kohasem ja parem olema näib.

Kõige elawamat mõtetewahetust sijnuitas organiseerimise küsimus. Ühed olid arwamisel, et naised oma rahwuswahelise komitee asutama peaksid, teised arwastid, et asjata oleks rahwuswahelist komiteed asutada, mille ülewõlpidamine kulufid nõuab ja panid ette katjuda ühendust luua meeste asutatawa internatsionaaliga ja sellega käsitäes töötada. Organisatsioon komisjoni poolt ette pandud rejo-

lutsioonist sai järgmine osa wastu wõetud: „Rahwuswaheline jotsialistide ja tööliste kongress peaks otsustama: et jotsialistiline selgitustöö soowitud tagajärgi annaks, peab wüüdma kätte saada kõigi maade töölisorganisatsioonide ühistööd ja et kõik küsimused, mis eraldi naistesse puutuwad, ka naiste poolt läbiarutud saaksid. Sellepärast peab rahwuswahelisel kongressil ka üks naisterahwas meeski asutatawasse rahwuswahelise büroosse walitud saama, selle tingimiseega, et kõik rahwuswahelisesse naisliikumisesse puutuwad küsimused rahwuswahelises büroos ühifelt läbiarutud saaks.“

Walida kolmeliikmeline komitee, kes eelpool toodud otsuse läbiwiimiseks kongressi bürooga ühendusesse astuks.“

Komverents lõppes hilja õõjel. Esitud olid 21 maad 93 saadiku ja 82 küllalise läbi. Saadikuid oli kõigist nuteist ja rajariikidest, ainult Eesti ei olnud arusaadawal põhjusel mitte esitud, sest meil ei ole weel jotsialistilist naisliikumiist.

Meil on hea kogu töövõimjaid jotsialistilisi naasi, kellele jüdamme peale tahaks panna kaalunise alla wõtta, kas ei oleks ka meil aeg hakata korraldama töölisnaiste seas jotsialistilist selgitustööd, selle asemel, et oma jõudu ja energiat äratarwitada kodanlikes naisliikumistes.

Alma Ast.

VI. üleriikline õpetajate kongress.

VI. üleriikline õpetajate kongress peeti 16., 17. ja 18. augustil s. a. Tallinna 1. realkooli ruumides. Kongressist wõttis osa 136 hääleõiguslikist ja 233 sõnaõiguslikist liiget, kokku 369 õpetajat. Juhatasid 3. li. Liidu esimees G. Martinson, 3. Annusson, A. Janson ja P. Treiberg.

Kongressi peateemaks oli kõlbline kaswatus koolis; kõrwalküsimustena harutati kooli õpekawade, terwishoiu ja õpetajate kutjelisi küsimusi. Referentidena kõblilise kaswatus ja usuoõpetuse küsimusis esinesid prof. P. Böld, 3. Annusson, S. Noos ja P. Treiberg. Kõblilise kaswatus küsimuses mõeti wastu otsused:

1. Kõlbline kaswatus ei ole mitte mõni eriline üldisest kaswatuselt lahutataw tegewus, waid ta on ülesanne, mis kaswatus mõistest järgneb. Sellepärast peab terve kaswatus kõbliselt orienteeritud olema, kõblilise iseloomu kujunemisele sihtima ja kõigis oma üskkatides kõbliliste nõudmistega kokkukõlas olema.

juulikuus wabariigi walitjusele, rahaministri-
le, riigivanemale ja kõigile riigikogu poliiti-
listele rühmadele palkade parandamise asjas
mürgutirja ära.

Magu riigiteenijate perele teada, selgitas
kewadisel kongressil palga küsimuse arutami-
seks walitud erikomisjon välja, aluseks wõttes
1920. a. töb- ja hoolekandeministeeriumi kor-
raldusel kokkuseatud erikomisjoni poolt üles-
seatud toiduainete kwantumete ja kongressi aeg-
seid Tallinna linnowalitjuse statistika büroo
hindu aluseks wõttes, et tänawu kewadel Tal-
linnas 3-liikmelise perekonna elatizsimumum
oli 7859 mk. 50 pn. kuus. Sama kongressi
palganormeerimise komisjon tegi ka kalkulat-
siooni Tallinna kohta ühe isiku eksisteerimise
üle väljaspool perekonda, mis tänawu aasta
märtsikuu hindade juures 7546 mk. ühe kuu
peale välja tegi.

Kongress aga, riigi majandusliit sejukor-
da arwesse wõttes, leidis wõimalikuks riigi-
teenijate Araabia numbritega palgaredeli
palgamäärad järgmises kujus wastu wõtta:
1. aste — 18.000 mk., 2. aste — 16.500 mk.,
3. aste — 15.000 mk., 4. aste — 13.500 mk.,
5. aste — 12.500 mk., 6. aste — 11.500 mk.,
7. aste — 10.500 mk., 8. aste — 9500 mk.,
9. aste — 8500 mk., 10. aste — 8000 mk.,
11. aste — 7500 mk., 12. aste — 7000 mk.,
13. aste — 6700 mk., 14. aste — 6400 mk.,
15. aste — 6200 mk., 16. aste — 6000 mk.

Nende normide juures pidid ilmingimata
1923. a. R. L. nr. 1-2 wäljakuulutatud pere-
konna abiraha seadus ja kõik praegu makswad
arstiabi seadused maksma jääma.

Kongressi poolt wastuwoetud palganor-
mid tulewad ka maksma panna kõigi nende
riigi ja omawalitjuse teenijate kohta, kelle
palgad eriseadustega korraldatakse.

Peale nende põhimotiivide ja nõudmist
sai mürgutirjas weel seda toonitatud, et elu-
kallidus peaaesjalikult l. a. wiimajel poolel
tõusis, kuna aga wabariigi walitjuse ise aga
1923. a. eelarwe kokkuseadmise ajal, s. o. l. a.
esimesel poolel, riigiteenijate palgad ebamää-
raselt madalateks tunnistas. Elukallidus suu-
renes aga väga alles peale wabariigi walit-
juse otjast riigiteen. palkasid, palju wähema
tarbeainete indeksi juures, suurendada. See
elukalliduse tõus l. a. wiimajel poolel ei ol-
nud sugugi mitte riigiteenijate palkade suu-
rendamise kawatjusest tingitud, nagu seda wast
mõnekt poolt seletada katsutakse. Sest haka-
sid ju riigiteenijad alles tänawu aasta 1. ja-
nuarist alates natufene wõhem l. a. palka saa-
ma. Wahepeal oli aga elukallidus waba kau-
bitsemise ja Gesti hindade ilmaturu hindade

ga niweleerimise tagajärgedel ammuigi enne
uute palganormide maksmahakkamist nendest
üle tõusnud, nii et riigi ja omawalitjuse tee-
nijad tänawu aastal palju kriitilisemas ma-
janduslikes sejukorras on, kui nad seda l. a.
sel korral olid, kui wabariigi walitjuse tarwili-
kus leidis nende olukorda parandada. Jär-
jelikult, kui praegune walitjuse heatahtlik riigi
ja omawalitjuse teenijate wastu tahab olla,
siis peab tema tingimata ka käesolewal aastal
1924. a. eelarwesse riigiteenijate üldise palga-
kõrgenduse sisse wõtma.

Tänawukewadisel kongressil ülesseatud
palgamäärad on suhteliselt elukallidusega pal-
ju mõõdukamad, kui seda l. a. käesolema aasta
eelarwe kokkuseadmisel riigi ja omawalitjuse
teenijate keslliidu poolt nõutud palgamäärad
olid ja mis ametiühisukslike kuufirjas nr. 1 kir-
jeldatud on.

Praegu on kõigi ametiasutuste ja ministeer-
iumide eelarwed keslliidu eelnimetatud mär-
gutirja peale waatamata, ifkagi praeguiste
palganormidega kokku seatud; ei ole wabariigi
walitjuse ega ka riigivanema ega rahaministri
poolt keslliidu juhatusese mingit teadet märgu-
kirja tagajärgede üle teatatud, millest järeld-
dada võib, et wabariigi walitjuse keslliidu
õiglasi ja põhjendatud nõudmist tähelepane-
mata jätab.

Riigi ja omawalitjuse teenijate organisat-
sioonidel tuleb sellepärast kohtade peal tõstjelt
ainelise sejukorra kindlustamise küsimus tule-
wa aasta peale kaalumise alla wõtta ning
kindlakujuliselt oma sejukohad kutseorganisat-
sioonide kesjuhatuste kaudu keslliidule ette
kanda, et liidu juhatusel rikkalik materjaal
kohtade pealt walitjusega kauplemisel ei puu-
duks. Minult ühijel jõul ja nõul ning kutse-
organisatsioonide kaudu on lootust midagi
walitjusest välja kaubelda, sellepärast ei pea
keegi riigiteenijatest kutseorganisatsioonidest
kõrwale hoidma ja osawõtmatuks pealtwaata-
jaks olema walitud esitajate raskest ja täna-
matus töös. Kui kõik käega lööwad ja asja
ainult walitjuse lahendada „ujsaldawad“, siis
ei ole küll tulewal aastal mingi olukorra pa-
randamist loota.

Peab tähendama, et riigikogu rühmadest
on ainult sotsialdemokraatide partei rühma
juhatus riigi ja omawalitjuse teenijate keslli-
du juhatusese poolt märgutirjas ettetoodud pal-
ganorme toetada lubanud, kuna teistelt polii-
tilistelt rühmadelt seniajani ei kühku ega kahku
kuulda pole.

W. Laak.

Tallinnas 31.8.23.

Tööliskitumine Eestis ja väljamaal.

Tartu äriteenijate organisatsioonist.

Tartu äriteenijate ametiühitus ei ole juutnud veel organiseerida kõiki äriteenijaid, kontoriametnikke, kinode, päewapildistuse ja teiste ettevõtete teenijaid oma ümber. Mit-
nult üldkoosolekule läks korda osavõtjaid ko-
guda, kui palgaküsimus kaupmeeste seltsiga,
kino omanikkudega ja päewapildistusega arutu-
sel oli. Palgaküsimus oli mitu korda läbirää-
kimisel kaupmeestega, oli nõupidamine 5.
jaoskonna töökaitse komisjari juures, kus
kaupmehed palgakõrgendusest aratlesid. Ka
töö- ja hooletandeministeerium, kuhu ameti-
ühituse poolt palve saadeti, ei võtnud oma
peale asja korraldada. Liikmeid on ühitusel
135, toetajaid liikmeid 8. Kasja jalda 1.
jaan. 1922. a. 7.695,74 p. Liikmerahadest tu-
li sisse 9991 mk. Mitmesuguseid sissetulekuid
23.631,26 p., seega kokku sissetulek 41.318 mk.
Saldo 1. jaan. 1923. a. 11.488,26 p. Peakoos-
olekuid on olnud 3. Juhatusel koosolekuid
iga nädal 1. Märkukirje saadeti riigiasutus-
tele kaupluse aja määramise kohta 4; rewisjoni
käike oli 5. jaosk. töökaitse komisjariiga
palgaraamatute ja alammäära maksmise as-
jus 3 korda. Raamatufogu on wene-
ja saksa keelne ja liigetest juba tuttaw, sellepärast
wõeti eelarwesse eestikeelsete raamatute mu-
retsemiseks 10.000 mk. Ajalehti ei ole, sest
ruumid on liig kitsad koostamiseks ja luge-
mislauda sisseseadmiseks. Pandi toime maksu-
ta raamatupidamise kursused liigetele ja masi-
nakirjutuse kursused — osavõtt on aga leige.

Eelarwe seati kokku 40.000 marga peale,
kusjuures juhatusel wolituse anti lisakrediiti
teha oma heatsarvamise järele. Ulesandeks
tehti: 1) Raamatufogu suurendada. 2) Seltsi-
liikmeid, kes ilma kohata wõi õnnetuste läbi
wiletasid seiskorras, jõudumööda toetada. 3)
Kohatasid muretseja. 4) Mitmesuguseid kursusi
maksuta wõi wäheste tasu eest korraldada. 5)
Tallinna äriteenijate kutseühitusega ühendusse
astuda. 6) Palganõudmisi, mis 1922. a. al-
gatatud, lahendada, selle läbiwiimiseks abi-
nõusid otsida kuni streigi korraldamiseni, ja
weel mõned teised küsimused.

Juhatusel püüid on wõimalikult rohken
äri- ja kontoriteenijaid kutseühituse koonda-
da, et oma kasusid tagajärjerikkamalt kaitsta
juudaks ja et Tartu ärivõõrdjad suunitud
oleks palgalepingu tegemisel ka teenijate sõi-
we ja tahtniisi arwesse wõtma ja uendega
rehtendama.

—t.

Lutheri wabrikus pandi jaagide peale se-
niste meesjõudude asemel naistööliised. Esi-

otsa tehti katset ühe naisjõuga. Et sel huwi
oleks raskema töö peale minna, siis lubati te-
male sama tükitöö tasu maksta, mis meesjõud
saawad. Mõne aja jooksul selgus wabrikule,
et jaagide peal naisjõud hakkama saawad. Ko-
he pandi ühe asemel mitu naist jaagide peale
ametisse. Seal juures ei tehtud tasu kohta
ningisugust erikõrget. Palga saamisel aga
selgus, et naised wähem saawad, kui mehed.
Asjal oli oma kouks sees, mis selles seis-
is, et tükitöö hinnad olid weidi mahajäänud, mille-
tõttu neid oli tõstetud 25 prots. Et palgaar-
wamisel mitte igat hinda üksikult paraandada,
selleks arwati lõpusummale 25% juurde.
Meesjõududel ja esimesel naisjõul olid need
25% lõpusummale juurde arwatud, teistel
naisjõududel niisugused juurdearvamised puu-
dusid. Sellega oli wabrikant omawolil töölis-
tega tehtud kõrgete omakasuna muutnud.
Naistööliised pöörasid wanema poole. See kut-
sus töökaitse komisjari abiks ja nüüd lahenda-
takse küsimust juba aprilli kuust saadik, aga kü-
simus ei lahene. Wene aegu olid kõikide töö-
liste kohta, kes ühesugustel masinatel töötasid,
ühised hinnad, ega lubatud tükitöö hindasid
nina järele arwata. Meil on need samad sea-
dused paberil maksmas, aga tegelikult ei la-
henda komisjar, kui seadust ei täideta.

Tallinnas palgakõrgenduse nõudmisega on
esinenud T.-A. Keskühituse maja ehituse juures
töötawad müüriisepad.

Samuti on linnaööliised nõudnud palga-
kõrgendust kui ka elatismiinimumi maksmapa-
nemist.

Palga töökaitse osakonna kaudu tuli nõuda
Põhja panga aitade ehitajatel töölistel.

Palga juurenõudmisega on esinenud sada-
matehaaste tööliised. Wastus eitaw.

Tallinna maaldritööliised oma koosolekul
otustasid esineda 50% palgalisa nõudmisega.

Peetri tehases wähendatakse tööliste ja
ametnikkude arwu.

„Astooria“ tubakawabrikus suunitakse üle-
tunda tegema.

Saku õllewabrikus on tööpäew 16 tundi,
ilma et ületundide eest seaduslikult tasu makse-
takse.

Saare õmblustöötoas on tööpäew ülemää-
ra pikk, tööruum terwishoidlikult wõimata
halb. Töötafu madal, et wõimata ära elada.

Balti puuwiljavabrikus wähendatakse töö-
päewade arwu nädalas nelja peale.

U. s. Lutheri wabrikus on naistöbliste seisufoord isääraniis wilets; tehakse ööfiti tööd. Täkitööga teenitakse waeuvalt 112 m. päewas.

U. s. „Heliotes“ on tööpäew 10 tundi. Naistöblised teeniwad päewas 90 m. ja lapsed keskmiiselt 30 m.

Tartu linna turbarabas on töötingimised wiletsjad, taju wäike — meestöbl. 22 m. ja naistöbl. 10—17 m. tunnis.

Emajödel liikuwad laewad on maksma pannaud 18—20-tunnilise tööpäewa, ennemalt 10 tundi. Palgaks saadakse 2000 m. tekimees ja 3000 m. masinamees.

Wõru raudtee jaamateenijad nurisewad palgakärpimise pärast, mis tekkinud 2. järgu pealt 3. järku arwamisega.

Wask-Nõiküla liiwarongi töölised teeniwad 13-tunnilise tööpäewa juures 200 m. Nõutakse palgalisja.

Tamsalu raudteetöölised nurisewad korratu palgamaksimise pärast.

Tamsalu „Silva“ lubjatehases saadakse päewas: naistöbl. 70 m., päewatöbl. 90 m., õppinud töölised suurema jõupingutuse juures 300 m., kuni 14. a. lapsed 12-tunnilise tööpäewa juures kõigest 120 m. teeniwad.

Ra Limbergi lubjatehases on 10—12-tunnilise tööpäewa juures palgaks ainult 150 kuni 200 marka.

Paide nõbritehases on palgad 10—12 m. tunnis, ümberkäimine toores, töötingimised wiletsjad.

Pärnu „Lennukis“ tehakse sunduslikke ülestunde. Tööpäew 10 tundi pikk.

Pärnus Diffe kont. naistöblised teeniwad tunnis 14—15 m.; tööpäewa pikkus on ärilui pühapäewadel 10—11 tundi.

Krenholmis töötab osa töölisi 10—13 tundi päewas, osa 4 päewa nädalas; hulk töölisi tööta.

Streik Kärblas 10-tunnilise tööpäewa maksmapanemise wastu. Nõutakse ületundide arakaotamist ja palgalisja. Wastus eitaw. Osa töölisi lasti lahti.

Streik Wiljandis Dsche wabrikus kestis ühe päewa, nõuti meistri lahtilaskmist, kes töölisega toorest ümber käib.

Streik Narwas Foresti lauawabrikus 15. augustist. Nõutakse endise 150 m. asemel 200 m. päewas ja 25% täkitöö hindadele juure. Osa töölisi lõpearwed saanud. Kohad wõikoti alla kuulutatud.

Streik Wanaweski lauawabrikus Wiljandimaal 13. aug. palga kinnipidamise puhul. Töökaitse kom. wahesobitusel algas töö uuesti.

Streik Rõhla põlewkiwikaewanduses. 18. aug. osa töölisi tööle läinud tingimisi: 1) kõik töölised wõetagu tööle tagasi, 2) inimlik ümberkäimine, 3) organiseerimise õigus ja wabadus maksma panna.

Tartu puutöbliste koosolekul 31. aug. otjustati õpinud töblistele taju nõuda tunnis 40 m. ja kihutusööd teha puu- ja ehitustööde peal maksmapandawa 10-tunnilise tööpäewa wastu.

Narwa kiutöbliste organiseerimise töö edeneb wilsalt. Organiseerituid kõigest üks neljandik. Organiseerimise nädalateks määrati 9. kuni 23. sept. s. a.

Tartu täkitöbliste ühijuse peakoosolek otjustab esineda 25% palgatorgenduse nõudmisega.

5. aug. peeti töblisnoorsoo konverents, kus osa wõtsid kommunistliked organisatsioonid ja informeeris T. Sotfialdem. töbl. p. noorsoo esitaja.

Töbliste maja ehitamise küsimuses on asutatud korraldaw keskkohaliste organisatsioonide esitajatest, kes lähema töökawa kallal töötab ja üleskutsetega töörahwa poole pöörab.

Kinni pandi kohtuotsuse põhjal „Töörahwahääl“.

Tallinna töblismaja küsimus.

Töbliste liikumisega on igalpool kaajas käinud tarwiliste ruumide muretsemine töblisühingutele.

Neile on tarwis mitte ainult suuremaid ruume koosolekuteks waid ka wähemaid asjaajamiseks, samuti kultuurtarbelisi ruume: raamatukogu, lugemistoa, haigekassa jne. tarbeks. ja suurt saali, wähest näitelawalise sisseseadega, mida ka kontserdiks ja suuremaks koosolekuteks kasutada wõib.

Tallinna töblistel oli juba 1905. püüid töblismaja soetada. Juba siis näpistafid töblised oma palganatusest täikise töblismaja ehitamiseks, kuid järgnewad surweajad ei lastnud asja teostuda.

1917. a. rewolutsiooni järel andsid töblised jälle „Töbliste Wõski“ kasjasse suurema summa, kuid selle raha eest ei saadud ühtegi kiwi töblismaja ehitamiseks, jett selle raha kulutas ära tolleaegne Nõukogu muuks asjaks.

Gesti riigi algusel rewireeriti sotfialdemokraatide nõudmisel töblismajaks S. Karja t. nr. 18 maja, kuid paari aasta pärast, kui ajaloo ratas oli sotfialdemokraadid riigi walitsusest wälja rõhunud, anti maja omanikule tagasi ja wiimase nõudmisel tõstis kohus töblisühingute mõõblid tänuwale. Mõne päewa pä-

raft koliti endise Weneklubi keldrisse. Paremate ruumide leidmine näis olema võimata, sest kommunistid, pidades Gesti riigi vastast võitlust, olid tööliskõhingu teemal kühmu- seft teinud kommunistide ruumide küsimuse järele päevakorrale, pandi toime korjandus ja registreeriti „Töölise Maja“ osatühisuse põhifiri. Kuid juba on nähtaval kommunistlikest trikid, mis töölise seas on tekitanud kindlustuse nõudmise, et nende poolt antud rahad ka tõesti töölismaja soetamiseks lähevad.

R. Wirma.

Ra surm teeb vahet jõukuse ja vaesuse vahel.

Klassidesse jagunenud riigis ei ole mitte üksi terav piir tõmmatud klasside vahel nende elamisvõimaluste suhtes, vaid ka surm on parteiliseks saanud.

Surm ei taba mitte kõiki inimesi ühtlaselt, ta ei niida mitte erapooletult seda, kes ette juhtub. Ei, ka surm on töölisklassile tihedam küllaline kui rikkale mehele.

Seda nähtust on korduvalt osutatud. Rõige teravamini on selle asjaolu peale tähelepanu juhtinud siiski mõlemad Schweitzi professorid Alfredo Nicoforo ja Edgar Milhaud. Wiimane võttis oma uurimistagajärjed kokku järgmises kodanlikult korda hukkamõistvas lauses: „Eriühiskondlikel klassidel ei ole ühe- sugust õigust terwise ja elamise suhtes. Me- mad ei ole ühediguslikud ka surma ees.“

Jä Milhaud poolt esitatud statistilised andmed näitavad, et 10.000 inimesest 20 ja 25 aastate vahel sureb iseseisvaid mehi ning naisi 121, ametnikke ja teenijaid 142, töölisi mõlemast soost 148. Kui neid aga jaotada jõukuse järele, siis sureb 121 rikka kohta 290 vaest.

Samadele oletustele jõuab Britsieli ter- wishoiu inspektor Dr. Janssens uurimiste põhjal, mis ta nimetatud linnas enne sõda ette võttis. Selle järele sureb: rikkaid 12 prots., jõukaid 30 prots., vaeseid 58 prots. 20 ja 50 aastate vahel surib: rikkaid 19 prots., jõukaid 34 prots., vaeseid 47 prots. Sama vahet on vaeste ja rikkaste suremuse vahel 50 kuni 70 aastate vahel.

Selle nähtuse uueks tõenduseks võiks tuua andmeid, mida avaldas Pariisis ilmuv aja- firi „Quotidien“. See leht arvas kokku sur- majuhumiseid üksikutes Pariisi linnaosades septembrist 1922 kuni märtsini 1923, nii tuli iga 10.000 elaniku kohta: 4,36 surmajuh- tumist Champs-Élysées, 4,97 surmajuhumist Porte Dauphine. Selle vastu on aga sure- mus enam kui kahelkordne töölisklassi- linnaosades, nagu Sante Belleville ja Salpêtrière, kus

10.000 elaniku kohta samal ajal 10,4; 11,15 ja 13,38 surmajuhumist oli. Sellest näeme, et töölise linnaosad kahe kuni kolmekordselt suurema suremuse all kannatavad.

Selle nähtuse põhjusi ei ole raske leida. Peale kutseametuste ja ohtude peitub see ka töölise alatoitluses. Töölise sisetulekusest ei jätka, et töölise tööjõudu uuesti värskenda- da ja elustada, töölise töötab nõrga toitmise juures oma elujõu kulul, rääkimata sellest, et ta hällist peale selle hoole osaliseks ei saa, mis rikkale lapsele antakse.

Siin juurde tulevad arvata halvad korteriolud, kitsad, röösked urkad, kuhu õhtu ega valgust juurde ei pääse ja kus talvel tihti tarvilikku soojust ei ole.

See erinev suremuse vahet rikka ning vaese vahel on uueks pealekaebuseks kodanli- sele ilmakorrale. Ka siin näitavad küllad numbrid, et kodanline ilmakord oma vaese- mate kodanlikede eluga ja ka terwisega kokku- hoidlik ei ole, ja mitte üksi sõjas, vaid ka rahu ajal kaeb kuni kolm korda enam vaeseid sur- male ohverdab kui rikkaid ja jõukaid.

(R. A. L.)

Rahvusvahelise Ametiühisuste Liidu juhatuse istung 3. ja 4. augustil s. a. Amsterdamis.

Osavõtavad: Prantsusmaalt — Sou- haur ning Dumoulin; Belgiaist — Mertens ning Solau; Saksamaalt — Leipart ning Grafmann. Hispaaniaist — Caballero; Schweitssist — Dürr; Ungarist — Saszai; Daanist — Madsen; Lätiist — Mories; Tše- ho-Slovakkiaist — Taherle; Inglismaalt — Williams. Peale selle sekretärid: Fimmen, Udigeest, Saszenbach ja Brown.

Päevakorras oli: 1) Tegevusaruanne. 2) Rahaline seisukord. 3) Koostöötamine poliitilise ja ühistegelise internatsionaaliga. 4) Vahetord kommunistide vastu. 5) Sõja- vastane kihutustöö. 6) Kihutustöö üldise taguruse vastu ning eriti fasismi vastu. 7) Washingtoni kokkuleppe ratifitseerimise kü- simus 8-tunnilise tööpäeva kohta.

1-se päevakorra punkti kohta võetakse vastu sekretäri poolt ette kantud aruanne.

2. Rahalist seisukorda arutades otsustakse järgmist: Tuleb jätkata sõjavastase kapitaali heaks korjandust. 2) Üksikute maade ametiühisuste Liitudele soovitatavaks liikmemaksu tasuda vabatahtlike summaga 1923. a. eest, ning kuni järgmise aasta rahvusvahelise ametiühisuste kongressini, arvesse võttes mitme maa raha väärtuse suurt langemist. 3) Langema raha- kursiga maade ametiühisuslikud liidud peavad

piidma oma liikmemasse Rahvusvahelise Liidule samas profendilises vahetoras kogu sisetulekust tajuda, nagu see oli 1919. a. 3) Läbirääkimisse on astunud nii poliitilise kui ka ühistegelise internatsionaaliga. Zuhatus liidab läbirääkimised heaks. 4. päevakorra punkti kohta, mis puutub kommunistlike internatsionaali, kes ettepanekuga on esinenud, ajutada ühine väerind, peetakse põhjalikke läbirääkimisi. Lõpuks võetakse vastu kõigi häältega, ühe hääle vastuolekul, järgmine resolutsioon:

Resolutsioon:

Rahvusvahelise ametiühisuste liidu juhatus astus kokku 3. ja 4. augustil 1923. a. Amsterdams ja arutas läbi ettepaneku „ühise väerinna“ ajutamise suhtes, ühenduses ülenemaalise ametiühisuste kesknõukogu kirjaga 11. juunist 1923, rahvusvahelise transporditööliste föderatsiooni kirjaga 21. juunist 1923, samuti rahvusw. transp. tööliste föderatsiooni üldnõukogu istumiste otsustega 17. ja 18. juunist 1923 ja otsustas:

Praegustel tingimustel, filmapilgul, kus tagurkuse end uuele pealetungimisele valmis- tab, et ametiühisuste jõudu murda, on ametiühisuste ühestöötamine organiseeritud tööliste kõige suurema tähtsusega.

See ametiühendusline koostöötamine peab maksma kõigis maades liitudes, kes ühinenud rahvusvahelise ametiühisuste liiduga, ja sündima rahvusvahelise ametiühisuste liidu kaudu, kui ta oma sihti tabama peab.

Sellepärast kordab rahvusvaheline ametiühisuste liit uuesti oma õiglast soovim, näha Wene ametiühisusi kogu maailma organiseeritud tööliisklassi ridades, koostööl rahvusvaheliste ametiühisuste kongresside otsustega, mis tehti Amsterdams, Londonis ja Roomas.

Kuid ametiühisuste ühendus omab ainult siis tõsise väärtuse ja kaalu, kui loodud on vastastikune usalduse ja lugupidamise õhkkond.

Selle saavutamiseks peavad lõppema vaenulikkus ja kallalekippumised rahvusvahelise ametiühisuste liidu vastu, samuti ka tema liigete organisatsioonide ja juhtide vastu.

Peale selle peavad Wene tööliised valmidust avaldama, nagu seda teinud on kõigi teiste maade tööliised, ka omal maal võitlema sõja ja tagajätkumise vastu, misjulgusel kuul see ka ei sünni.

Rahvusvahelise ametiühisuste liidu juhatus kinnitab eelmised büroo otsused ja on valmis läbirääkimisi algama Wene ametiühisuste keskkohtaga niipea kui neid saab pidada tõsisteks Wene ametiühisuste esitajateks, ja kui eel-

pool tähendatud tingimused vastuvõetud ja tegelikult ka maksma pandud on.

Mis puutub koostöötamisesse rahvusvahelise ametiühisuste liidu ja kutsesekretariaatide vahel, siis teatab juhatus: Zuhatusel poolt Zürichis ametiühisuste konverentsil 1913. a. algatatud tegevuskava jätkates ja koostööl kottuleppega, mis rahvusvahelise ametiühisuste liidu ja kutsesekretariaatide vahel Roomas sõlmiti, tunnistas juhatus tarvilikkust ühist ja kõige eelpool nimetatud organisatsioonide poolt toetatud tegutsemisest. Ta peab soovivat, et kutsesekretariaadid mingit tegevust, mis rahvusvaheliste ametiühisuste kongresside otsustest kõrvale kalduvad, ei algaks, ilma enim rahvusvahelise ametiühisuste liidu juhatuselga nõupidamata.

Et tulevikus arusaamatusi ära hoida, nagu neid viimasel kuul tekkinud, kogu juhatuse rahvusvahelise ametiühisuste liidu bürood niipea kui võimalik ärapidada ühist isemungit kõigi kutsesekretariaatide esitajatega.

Põhimõtteline seisukoht.

Koostööl eelmise resolutsiooniga jätkab rahvusvaheline ametiühisuste liit võitlust militarismi, kapitalismi ja tagurkuse vastu kõigis nende avaldustes, võideldes rahvusvahelise tööliisklassi võidu ja rahu eest. Ta on valmis koos töötama kõigi tõsiste tööliisorganisatsioonidega, kes selle programmi omaks tunnustavad ja rippumatu ametiühisuslike võitluse seisukohal ajuvad.

Rahvusvaheline ametiühisuste liit tunnustab klassivõitlust; tema siht on palgaorjuse kaotamine ja tööliisklassi vabastamine. Ta asub aga seisukohal, et demokraatia põhimõte on oluliseks eelduseks kõigile saavutustele ja sihtideks. Tema näeb uuendustes ja ühiskondlikes edus kindlat teed rahvahulkade vaimlikeks ja aineliseks vabastamiseks, selle vastaseid aga demagogia tegijateks, kes tagurkusele töövriistadeks on ühiskonda hirmutada ja edule tagajärjerikkalt vastu töötada.

Rahvusvaheline proletariaat suudab kõiki vabastada ainult sel teel, et ta niisuguse korra maksma paneb, kus eraomandus valimistussabinõude kohta kaotatud on ja kus erahuvide asemel astuvad kogu inimkonna üldhuvid. Sel alal ja selle eesmärgi eest võitleb rahvusvaheline ametiühisuste liit, see on kogu tööliisklassi võitlus. Selle proletariaadi ideaali eest võideldes, võideldes samm-sammulise võimu omandamise ja uue korra maksmapanemise eest, on rahvusvahelisel ametiühisuste liidul õigus nõuda koostöötamist kõigi maade tööliiselt, selle kohus on teda selles võitluses toetada.

Wahettegemata woolude ja isikute wahel töölisriidades, wõideldes kõigi kapitalistlike, militaristlike ja kitsas-rahvuslike huwide wastu, töötab rahvuswaheline ametiühifuste liit kommunistlike manifesti hüljõna teostamiseks: kõigi maade tööliised, ühinege!

5. päewakorra punkti kohta otjustati jatkata sõjawastast fihutustööd ja sõjawastaste markide müüki jatkata.

6. päewakorra punkt. Ettepanekud sõjahädaohu kõrwaldamiseks ja fäseismi wastu wõitlemiseks jaata Roomas kongressil walitud komisjoni liigetele. Võpulik seisukoha wõtmise jääb biroo hooleks.

7. päewakorra punkt. Eelseiswate arutuste puhul töökonverentsil, Washingtoni konwentsiooni kohta 8-tunnilise tööpäewa asjus, kohustatakse tööliselitajaid rahvuswahelise töötoimkonna juhatusnõukogus, wastu seista igale katsele konwentsiooni halwendada ja konwentsiooni maksawal tujul uuesti läbi wiia.

Rahvuswaheline ametiühifuste liikumine.

Wabrikutöölise rahvuswaheline kongress peeti Wiinis 16. juulil. Osa wõtjib 48 saadikut 12 Liidu poolt, kes esitajib 1.066.107 ametiühifuste liiget. Luteks liigeteks pandi ette Jugoslaawia ja Läti wabrikutöölise liidud. Liikmematsju asjus otjustati Saksamaa ja uute liigete liikmematsju nende maade seisukorra järele määrata. Otjustamisel oli wabrikujuhtimisest osawõtmise küsimus ja wanemate nõukogude küsimus. Wene keemiatöölise ühifus oli pööranud wabrikutöölise rahvuswahelise Liidu poole, palwega teda liikmeks wastu wõtta. Otjustati kõigi häälttega, ühe wastuseismisel, et wene ametiühifusi seni Liitu wastu wõtta ei saa, kuni nad Amsterdami Liidule waenulised on. Wabrikutöölise rahvuswaheline Liit, wõtab ainult neid wene ametiühifusi wastu, kes Moskwa internatsionaalist wälja on astunud ja seega Amsterdami Liidu seisukohiti omaks tunnistawad.

Omawalitsuste enijate rahvuswaheline kongress on 17.—21. sept. Saksis. Päewakorras on: Uwalikkude ettewõtete töölise streigi õigus. Organiseerimisküsimus (kutse wõi tööasutuse järele). Tehnilise hädaabi küsimus jne. Osawõtmisest on seni teatanud: Inglismaa, Prantsusmaa, Saksamaa, Belgia, Schweiz, Holland, Daani, Rootsi, Läti, Austria ja Tšehhoslowakkia.

Toidu- ja maitseainete tööstöölise rahvuswaheline kongress on 30.

septembril ja järgmistel päewadel Saksis. (N. A. L.)

Jalanõude- ja nahatöölise rahvuswaheline ühing peab oma kongressi 15. sept. Dresdenis.

Põllutöölise Rahvuswaheline Föderatsioon saatis Rahvuswahelise Töötoimkonna Juhatusle Genfi järgmise kirja:

„1921. aastal ärareetud Rahvuswahelisel töökonverentsil otjustati kaalumisese wõtta ühel lähemal konverentsil tööpäewa pikkuse küsimus põllutöös. Rahvuswahelise töötoimkonna direktor andis meile teada, et wõimalik ei ole jeda küsimust käesolewal aastal ärareetawa konverentsi päewakorda wõtta.

Ühest meile tulnud teadaandest näeme meie, et 1924. a. teisel poolel kawatsetakse samuti töötoimkonna konverentsi ära pidada. Sellepärast pöörame meie tungiwalt Juhatusle poole ettepanekuga põllutöölise tööpäewa küsimust jelle konverentsi päewakorda wõtta. Sinimaaale saab peaaegu kolm aastat täis, mil otjustati jeda küsimust ühe lähema konverentsi päewakorda wõtta.

Sellest ajast peaks kindlasti jatkuma, et walitsustele seisukoha wõtmist wõimaldada. Edaspidine küsimuse edasilükkamine wõiks tekitada arwamist, et kuigi Rahvuswaheline töötoimkond põhimõtteliselt küsimuse käitamise poolt on, ta tegeliselst siiski paremaks peab 3. töökonverentsi wähemusele järele anda, kes jelle küsimuse lahendamise wastu oli.

Et see aga kindlasti töötoimkonna Juhatusle seisukohit olla ei wõi, kordame meie oma ettepanekut, põllutöölise töötaja küsimuse käsitamist mitte enam edasi lükata, waid 1924. a. ärareetawa konverentsi päewakorda wõtta.“

Juuli algul (nõuupidamine Wiinis 2.—3. juulil) ajutati ametnikkude rahvuswaheline Liit. Liikmeks astusid: Saksamaa, Prantsusmaa, Holland, Austria ja Tšehhoslowakkia ametnikkude ühifuste liidud. Esialgne liidu juhatus asupail on Wiinis. (N. A. L.)

Rahvuswaheline naisööliste kutseliit otjustas 3 kongressi 24. augustil mitte Brihli lossis Kölni juures, waid Schbnbrunni lossis Wiini läheduses ärapidada. Põhjuseks oli, et prantslastelt kahtlane on läbiõidude luba saada, läbi okkupeeritud maaala, samuti on liikumisabinõud raswendatud. (Rahvuswah. Ametiüh. Liit.)

Moskwa internatsionaali lagunemine.

25. juunil oli punase internatsionaali täidesaatwa komitee koosolek. Wiimasel filmapilgul wõeti weel päewakorda küsimus: „Wastutõõtamise korraldus ja wiis Amsterdami internatsionaali ametiühifustes.“ Moskwa

„Prawda“ (nr. 129, 13.6.23.) kirjutab selle kohta järgnult: „Selle küsimuse ülestõstatine on sellega tingitud, et juba teisest punaste ametiühifuste kongressist saadik punaste vähemuste kogumised Amsterdami ühifustes näitavad, et vastasrühm mitte rahuloldawalt korraldatud ei ole.

Tšehho-Slowakkias on 2500-liikmeline põllutöölise ühifus Moskwa internatsionaalist wälja astunud ja kohaliku sotsiaaldemokraatlike ametiühifuste keskkohtaga ühinenud.

See kingeppade liit on Moskwa internatsionaalile selja keeranud.

Numeenia ametiühifustel on suurte raskustega wõidelda. Walituse ja ettevõtjate tagakuulamisele ja surwele seltsib töölise loodus ja üksteisus. 1918. kuni 1920. aastani oli märgata suurt tungi ametiühifustesse. Liigete arv ulatas weerand miljonini. Siis omasid kommunistid juhtimise, kes ei wõtnud arwesse majanduslist tagasiminekut ja ettevõtjate jõe kaswanist, ja 1920. a. sügisel korraldasid üldstreiki, mis täielise kaotusega lõppes ja ametiühifused häwitas. Praegu on ametiühifustes waevalt 60.000 liiget. Kõige suurem on metallitöölise ühifus 19.000 liikmelga. (R. A. L.)

Maailma tööturg pärast sõda.

Kindlaid andmeid tööpuuduse kohta erimaades ei anna statistilised andmed mitte. Need annutawad oma teateid ametiühif. liigete kohta ametiühifustest ja tööpuudustkannatajate toetusasjadest. Lõpeb toetuse andmine, siis arwatakse tööline ka tööta töölise arwust maha, kuigi ta edaspidi tööta töölise arwu suurendab. Peale selle on tööta töölise puutuwate ametliikude andmete suureks puuduseks, et põllutöölisi üldse ei arwestata.

Soolimata neist puudustest lubawad olewad andmed siiski tööturu siltjoont ära märkida.

Üks asjaolu paistab seal juures eriti silma, nimelt, et maades, kus senini walitjes suurim tööpuudus; tööta töölise arw tuntawalt wähenenud on, kuna jäll nendes maades, kus tööpuudust suurt tunda ei olnud, tööta töölise arw tõusma siltjoone on omandanud.

Tööpuudus on wähenemas Põhja Ameerika ühiskriikides, Belgias, Daanis, Inglismaal, Schweizis ja Hollandis, — kasvamas aga Sakjamaal, Austrias ja Tšehho-Slowakkias.

Põhja-Ameerika kohta ei ole kindlaid andmeid üldse olemas. Minema aasta keskkel loeti töötoimkonna andmete järele 6,5 miljoni tööta töölise, kuna kaubandusamet

tööta töölise arwu 3,5 miljoni peale arwas. Wahepeal on juuren wja töölisest walmitusprotjesi imbunud.

Belgias oli kewadel 1921. aastal tööpuudus kõige terawam. Tol ajal oli abisajate tööta töölise indeks arw enam kui 30 prots. Wahepeal on tööta töölise arw tuntawalt wähenenud ja langes käesolewa aasta märtsikuuks 2,6 protsendini.

Daanis on kõige enam töitumisi märgata tööturu juhtes. 1919. a. esimesel weerandil teatasid ametiühifused terwelt ilhe weerandi liigete kohta, et nad tööta on. Sama ja järgnema aasta keskkel wähenes see arw kuni 3 prots., tõusis aga kewadel 1921. a. uuesti 25 prots., et wäheste töitumistega kewadel 1922. a. üle 30 prots. jõuda. Sealt peale hakkab tööta töölise arw tahananema. Kuigi ta weel talwel 1922.—23. a. kilmnest protsendist üle kahesümne tõuseb, langeb ta juba märtsil 1923. a. 16 prots. ja mailkuul samal aastal 9 prots. peale.

Hollandis on seisuford samajugune kui Daanis. Tööpuudus kõigub tuntawalt, kuid wiimajel ajal on ta omanud langema siltjoone.

Schweizis oli talwel 1921.—22. a. tööpuudus kõige kõrgemal tipul. Sel ajal registreeriti 146.000 tööta töölise. Seft ajast peale langeb tööta töölise arw järjekindlast. Juunis 1922. a. oli weel 90.000 tööta töölise, jaanuaris käesolewal aastal 76.000 ja mailkuul ainult weel 46.000.

Inglismaal wähenes tööta töölise arw wäga aeglaselt. Kõige suurem tööpuudus oli 1921. a. keskkel. Tol ajal oli kõigist kinnitatud töölisest ligikaudu 18 prots. tööta. Sügisel wähenes see arw 12,2 prots., et talwel 1921.—22. a. jälle 16 prots. tõusta. Sellest ajast peale wähenes tööta töölise arw, kuigi aeglaselt, siiski järjekindlast. Käesolewa aasta jaanuarikuul oli kinnitatud tööta töölise arw weel 12,7 prots., mailkuul weel aga 10,7 prots. Seda asjaolu kinnitawad ka ametiühifused. Need registreerisid mailkuul 1922. a. — 16,4 prots., jaanuaris 1923. a. — 13,7 prots. ja mailkuul samal aastal 11,3 prots. tööta liiget.

Sakjamaal oli ainult 1919. aastal tööta töölise arw natuke kõrgem kui normaalset. Sel ajal oli ametiühifustes 5,5 prots. tööta liiget, mis aga sama aasta lõpupoole 2,8 prots. langeb. Talwel 1920.—21. a. tõuseb küll weel tööta töölise arw, kuid ei jõua wite protsendini. 1921. a. langeb tööta töölise arw alataja kuni 1,2 prots. (oktoobrikuul), tõuseb jaanuaril-weebuaril 1922. a. 3,3 prots. ja 2,7 prots., langeb märtsil 1,1 prots. ja juunil-juulil koguni 0,6. Kuid juba

jüigijest 1922. a. muutub seisuford, tööpuudus hakkab kasvama, ja jõuab käesoleva aasta aprillis 7 prots., mis senini kõige suuremaks tööta tööliste profendiks Sakfamaa kohta on.

Austria kasvab tööta tööliste arv 1922. a. jüigijest kiirelt ja järsult. Kuna nimetatud aasta 9 kuu kestel 30—40.000 tööta töölistele abi anti, tõusis see arv oktoobris 58.000, detsembris 118.000, jaanuaris 1923. a. — 161.000, veebruaris 169.000.

Ita Tšehv-Slovakkias tõuseb tööta tööliste arv kiiresti. Peale teravat tööpuudust 1919. a. paraneb seisuford viieti ruttu. Ja tööta tööliste arv oli jellepärast 1920.—21. a. väga väike. Kuid juba 1921.—22. a. tahkest alates kasvab tööpuudus otse kohutavalt. Jaanuaris 1922. a. oli juba 113.000,

septembris 232.000 ja detsembris 438.000 tööta töölist.

Itaalias on tööpuudus pikemat aega kestnud. Kõige suurem oli ta talvel 1921.—22. a. Tol ajal oli umbes 600.000 tööta töölist. Märtsis 1922. a. langes see arv 500.000 peale ja augustis umbes 300.000 peale. See paranemine kestis vaid lühikest aega. Sijijel ja talvel tõuseb uuesti tööta tööliste arv ja veebruaris 1923. a. on juba jälle 400.000 tööta töölist.

Prantsusmaa tööturu seisuforra kohta ei ole kindlaid andmeid, kuid seal paistab suur tööjõu puudus walitsevat.

Üldiselt aga kajastab tööturu seisuford sõja tagajärjel tekkinud kriisid, nii poliitikas kui majanduslises elus ja näitab, kui kindlusetat seisuforras töölistel töötada tuleb. (R. U. L.)

Elufalliduse ülewaade

Toiduainete indeksarvud — juuli kuus 1914: 100.

M a a d	1920 a. kestm.	Juuni k. 1922.	U u e m a d	
			indeksid	kuu ja aasta
Austraalia	194	146	146	april 1923
Austria	—	242.100	1.291.100	juuli 1923
Belgia	459	384	426	juuni 1923
Bulgaria	2.121	2.538	3.101	apriil 1923
Daani	253	184	180	detf. 1922
Am. Ühend. Riigid	215	138	143	apriil 1923
Soome	1.013	1.139	1.110,7	juuli 1923
Prantsuse (Paris)	375	307	331	juuni 1923
Itaalia (Milano)	445	494	498	mai 1923
Norra	319	227	213	juuni 1923
Holland (Amsterdam)	210	137	135	mai 1923
Poola (Warsaw)	—	108.069	1.636.650	juuni 1923
Suur Britannia	262	180	162	" 1923
Rootsi	288	178	161	" 1923
Schweits	239	153	165	" 1923
Tšehhoslowakia	—	1.475	933	" 1923
Wenemaa	—	5.795.000	75.850.000	" 1923
Sakfamaa	1.267	5.119	934.700	" 1923
Cesti (1921. kestmine: 100)	—	84,6	101,1	mai 1923

Cestis halati elufalliduse statistikat alles 1921. a. ja selle aasta hindade kestmine wõeti sajana. — Toiduainete hinnad langesid meil läbi 1921 aasta — kuni märtsi kuuni 1922, kus toiduainete indeks 79,9 (100 wastu 1921. a.) peale langes. Siha-, tappaloomade-, wõi- ja raswa-ainete suure wäljaweo tõttu hakkasid nende ainete hinnad tõrkima, mille tagajärjel elufallidus seft saadik ühtlugu tõuseb. Toiduainete hindade indeks-nummer oli juuni k. 1922: 84,6; septembris: 87,9; detsembris: 92,6; märtsis: 1923: 102,3; mai: 101,1.

Kui kiiresti meie statistika töötab, näeme sellest, et meie kõige uuem indeks alles mai kuu kohta käib!